

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեմա՝ Ուսուցչի մասնակցությունը
հաստատության
մեթոդմիավորումների
աշխատանքին

Առարկա՝ Ռուսաց լեզու
Հետազոտող ուսուցիչ՝ Լինյովա Մարինա Էդուարդի
Ուսումնական հաստատություն՝ ՀՊՄՀ հենակետային
վարժարան (ավագ դպրոց)

Երևան 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ.....	3
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԱՍ.....	4
ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ	
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՍՈՑԻՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	8
ԱՄՓՈՓՈՒՄ	19
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	21

ՆԱԽԱԲԱՆ

Թեմայի արդիականությունը: Թեման արդիական է նրանով, որ ներկայումս հանրակրթական դպրոցի գործունեությունը կարող է հանգեցնել առողջ և մտածող սերնդի կրթությանը և դաստիարակությանը միայն այն դեպքում, եթե ճիշտ և համակարգված կազմակերպվեն և վերահսկվեն հանրակրթական դպրոցի թե՛ ուսումնական և թե՛ մեթոդական աշխատանքները:

Ուսումնասիրության նպատակն՝ դպրոցում ուսումնամեթոդական աշխատանքների կազմակերպման և վերահսկողության գործընթացների ուսումնասիրությունն ու վերլուծությունն է և այդ համատեքստում մեթոդմիավորումների գործունեության նոր մոդելի առաջարկումը:

Նպատակից բխում են հետևյալ խնդիրները.

1. ուսումնասիրել «դպրոց» սոցիալական ինստիտուտի գործունեության նպատակը, խնդիրները, կառուցվածքը և ներկայացնել կրթական քաղաքականությունը հանրակրթության ոլորտում,
2. վերլուծել դպրոցի մեթոդմիավորների գործունեությունը, նպատակը, խնդիրները և մեկնաբանել ուսումնամեթոդական աշխատանքների վերահսկողության նպատակը, ձևերը,
3. ուսումնասիրել և վերլուծահամադրաբար ներկայացնել հիմնական դպրոցներում ուսումնամեթոդական աշխատանքի ձևերն ու եղանակները:

Հետազոտության նորույթը.

Հիմնախնդրի վերաբերյալ բազմաթիվ սկզբնաղբյուրներ հանգամանալից վերլուծության են ենթարկվել մեր կողմից: Իրականացրել ենք նաև սոցիոլոգիական հարցումների արդյունքների վերլուծություն:

Ուսումնասիրության օբյեկտը՝ հանրակրթական դպրոցն է:

Ուսումնասիրության առարկան՝ ուսումնամեթոդական աշխատանքների կազմակերպման և վերահսկողության գործընթացների ուսումնասիրություն:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԱՍ

Արդի ժամանակաշրջանում հանրակրթական դպրոցում իրականացվող բարեփոխումների, նորարարական մոտեցումների ներդրման, ուսուցման նոր մեթոդների և տեխնոլոգիաների կիրառման գործընթացում առաջացած խնդիրների լուծման գործում զգալիորեն մեծանում է առարկայական մեթոդական միավորումների դերը¹: Դրանք զբաղվում են հանրակրթական դպրոցի մեթոդական աշխատանքների պլանավորմամբ և իրականացմամբ:

Մեթոդական աշխատանքը ուսումնական հաստատությունում մանկավարժական կոլեկտիվի և դպրոցի ղեկավարության գործունեության հիմնական ձևերից մեկն է²:

Ինչպես նշված է ՀՀ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատության առարկայական մեթոդական միավորման Օրինակելի Կանոնադրության մեջ. «Առարկայական մեթոդական միավորումները ստեղծվում են հանրակրթական հաստատություններում ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպման նպատակով»: Այս առումով, որպես դպրոցի զարգացման կարևոր նախապայման կարևորվում է մեթոդական միավորումների գործունեության արդյունավետության բարձրացումը և հետագա կատարելագործումը:

Մեթոդական միավորումների գործունեության հիմնական խնդիրներն են՝

- մեթոդաբանության կատարելագործում, անցկացվող բոլոր ուսումնական պարապմունքների որակի և արդյունավետության բարձրացում,
- ղեկավարող և դասավանդող անձնակազմի մանկավարժական վարպետության բարձրացում,
- կրթական գործընթացի կազմակերպման և ապահովման կատարելագործում³:

Մեթոդական միավորումները ստեղծվում են նույն առարկայի երեք և ավելի ուսուցիչների առկայության դեպքում: Հակառակ դեպքում ստեղծվում են

¹Առաքելյան Մ., «Առարկայական մեթոդական միավորումների գործունեության հիմնական ուղղությունները արդի պայմաններում», Մանկավարժական միտք ամսագիր, Երևան, 2015, N 3, էջ 112:

²Միրզոյան Ա., Բեգզանյան Ռ., Մխեյան Գ., «Ներդպրոցական վերահսկողության պլանավորում և իրականացում», Երևան, 2014, էջ 9:

³ Միրզոյան Ա., Բեգզանյան Ռ., Մխեյան Գ., Ներդպրոցական վերահսկողության պլանավորում և իրականացում», Երևան, 2014, էջ 10:

մեթոդմիավորումներ հարակից առարկաների ուսուցիչներից⁴: Կարծում ենք, որ վերոնշյալը օրինաչափ է, եթե խոսքը վերաբերվում է հենց տրամաբանական կապ ունեցող առարկաներին: Չի կարելի շեղել այս դրույթը մեթոդական աշխատանքները առավել համակարգված կազմակերպելու համար:

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2017թ.-ի հուլիսի 6-ի N 801 որոշման առարկայական կամ տարրական կրթության մեթոդական միավորումը.

- Քննարկում է հանրակրթական առարկայական չափորոշիչներին համապատասխան ուսումնական ծրագրերը, ուսումնական պլանները, նախագծերը, նոր փորձարկվող դասագրքերը, ձեռնարկները, մեթոդական ձեռնարկները և այդ քննարկումների վերաբերյալ ուսուցիչներին /դասվարներին/ տալիս երաշխավորություններ: Առարկայական մեթոդական միավորումը պատասխանատու է տվյալ առարկայի համար սահմանված պետական ծրագրի կատարման համար և շարունակ վերահսկում է այդ գործընթացը:

- Մեթոդական միավորումները ժամանակակից դպրոցում հանդես են գալիս նաև որպես ուսումնական նյութի (դասագրքեր, ձեռնարկներ) ստեղծող և գնահատող: Այդ գործընթացը շարունակական է: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ աստիճանաբար ավելանում և ավելանալու են ուսումնական նյութերը՝ այլընտրանքային դասագրքեր, էլեկտրոնային աղբյուրներ, ձեռնարկներ, շատ կարևոր է, որ ուսուցիչն իմանա այն չափանիշները, որոնցով պետք է գնահատի և ընտրի ուսումնական նյութը: Գնահատման ընդհանրական չափանիշն այն է, որ ուսումնական նյութերը պետք է համապատասխանեն աշակերտների կրթական մակարդակին, տարիքային առանձնահատկություններին և այլնին⁵: Մեթոդական միավորումը սահմանված կարգով կազմակերպում է նաև դասագրքերի փորձաքննություն:

- ուսումնասիրում, ընդհանրացնում է մանկավարժական առաջավոր փորձը և ներդնում պրակտիկ աշխատանքում: Մեթոդական միավորումների

⁴«Հայաստանի Հանրապետության պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության օրինակելի կանոնադրություն, Գլուխ 5, կետ 91 ՀՀ կառավարության 2017 թ. հուլիսի 6-ի N 801 որոշում:

⁵ Л. П. Крившенко, Педагогика: у еб. /Л. П. Крившенко и др., подред., М., Проспект, 2009, с. 266.

արդյունավետ գործունեությունը պայմանավորված է անհրաժեշտ մանկավարժական պայմանների հաշվառմամբ, որոնք են՝ անցյալի մանկավարժական փորձի վերլուծությունը և դրա հիման վրա դպրոցի զարգացման միտումների որոշակիացումը, դպրոցի նկատմամբ պետության ու հասարակության պահանջների և կրթական համակարգի կառավարման սուբյեկտների գործունեության նպատակների համապատասխանությունը և այլն:

▪ նպաստում է ուսուցիչների /դասվարների/ որակավորման բարձրացմանը և որակավորման տարակարգ չունեցող սկսնակ ուսուցիչներին /դասվարներին/ նախապատրաստում է ատեստավորման⁶: Ուսուցիչների ատեստավորման և վերապատրաստման անհրաժեշտությունը կանրադառնանք հաջորդ գլխում:

Դպրոցի մեթոդական միավորումը իրականացնում է այլ գործառույթներ ևս՝ կազմակերպում է մասնագիտական և մանկավարժական-մեթոդական, խորհրդակցություններ, խորհրդատվություններ: Սրանց հիմնական նպատակը ուսուցիչների իրազեկումն ու ուղղորդումն է: Մեթոդական միավորումը նաև ուսուցիչներին /դասվարներին/ հաղորդակից է դարձնում մանկավարժության նորագույն նվաճումներին, կազմակերպում է սեմինարներ, մանկավարժական-մեթոդական ընթերցումներ, մանկավարժական խորհրդում քննարկելուց հետո առաջարկություն է ներկայացնում հանրակրթական դպրոցի տնօրենին՝ ուսումնական պլանի դպրոցական բաղադրիչի ժամերի տնօրինման մասին, կատարում է ուսումնական պլանով սահմանված դասաժամերի նախնական բաշխում և առաջարկություն է ներկայացնում դպրոցի տնօրենին, կազմակերպում է դպրոցական օլիմպիադաներ, առարկայական մրցույթներ և այլ միջոցառումներ: Այսինքն մեթոդական միավորումները պետք է ծավալուն աշխատանք տանեն դպրոցում աշակերտների զարգացման ուղղությամբ: Եվ այս նպատակով պետք է հաճախակի կազմակերպվեն տարբեր բնույթի միջոցառումներ:

Մեթոդմիավորման աշխատանքը գնահատվում է ինչպես մասնախմբում՝ հենց մասնախմբի անդամների կողմից, այնպես էլ մանկավարժական խորհրդի նիստում,

⁶Հանրակրթական դպրոցի տնօրենի ուղեցույց/ ՀՀ ԿԳՆ կազմ.՝Գ. Մելիքյան, Ն. Մանուկյան, Վ. Սարգսյան.-Եր.: Կրթության ազգային ինստիտուտ, 2012, Պրակ IV. Էջ 76:

ընդ որում՝ այդ գնահատման համար հիմք է հանդիսանում սովորողների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների մակարդակի վերլուծությունը՝ ըստ նախորդ ուսումնական տարվա ընթացիկ, համադպրոցական, տարածքային, նախարարության կողմից անցկացված ստուգողական աշխատանքների, տեսչական ստուգումների արդյունքների, իսկ «վերլուծությունները և գնահատումները նախատեսված են ուսուցիչների և աշակերտների գործունեության խթանման համար»⁷: Ընդհանուր առմամբ համակարծիք լինելով Մարինե Առաքելյանի հետ, նշենք, որ մանկավարժների մեթոդական միավորման գործունեությունն անհրաժեշտ է և կարևոր դեր ունի առարկայի դասավանդման մեթոդների կիրառման արդյունավետության, առանձին տեխնոլոգիաներին տիրապետելու, մանկավարժական գործունեության խթանման, ուսուցիչների մասնագիտական կոմպետենտության, նրա առանձին տարրերի յուրացման համար: Մեթոդմիավորումների համակարգված ու նպատակաուղղված գործունեությունը նպաստում է մանկավարժական կադրերի մասնագիտական զարգացմանը, մանկավարժական առաջավոր փորձի ներդրմանը և այլնին: 3 Մեթոդական միավորումները դպրոցում իրականացնում են մի շարք գործառույթներ և լուծում են բազմաթիվ խնդիրներ: Մեթոդական միավորման գործունեությունն անհրաժեշտ է և կարևոր դեր ունի առարկայի դասավանդման մեթոդների կիրառման արդյունավետության, առանձին տեխնոլոգիաներին տիրապետելու, մանկավարժական գործունեության խթանման, ուսուցիչների մասնագիտական կոմպետենտության, նրա առանձին տարրերի յուրացման համար:

⁷ Шамова Т. И., Управление образовательными системами: Учеб. Пособие для студ. высш. пед. учеб. Заведений /Т. И. Шамова, Т. М. Давыденко, Г. Н. Шибанова, Подред. Т. И. Шамоной, М., Издательский центр, "Академия", 2002, с. 236.

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ
ՀԻՄՆԱԽՆԴՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՍՈՑԻՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐԻ
ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտվող անձանց քանակը` 40 ուսուցիչ

Հետազոտվող անձանց տարիքը` 30-65

Ուսումնասիրման նպատակը – բացահայտել դպրոցի մեթոդափափորման գործունեությունը:

Հետազոտության օբյեկտը` դպրոցի մեթոդափափորման աշխատանքը:

Հետազոտության առարկան` դպրոցի մեթոդափափորման աշխատանքի ձևերն ու եղանակները դպրոցում:

Հիմնախնդրի սահմանում Բացահայտել դպրոցի մեթոդափափորման գործունեության առանձնահատկությունները:

Հետազոտության նպատակ Ուսումնասիրել դպրոցի մեթոդափափորման աշխատանքը և բացահայտել, թե որքանով է արդյունավետ աշխատում դպրոցում:

Հետազոտության խնդիրներն են`

- բացահայտել դպրոցի մեթոդափափորման գործառույթները և իրականացրած գործունեությունը,
- պարզել մեթոդափափորման աշխատանքային բովանդակությունը,
- բացահայտել մեթոդափափորման ինստիտուտի դերը դպրոցի զարգացման, ուսուցիչների կատարելագործման գործընթացում:

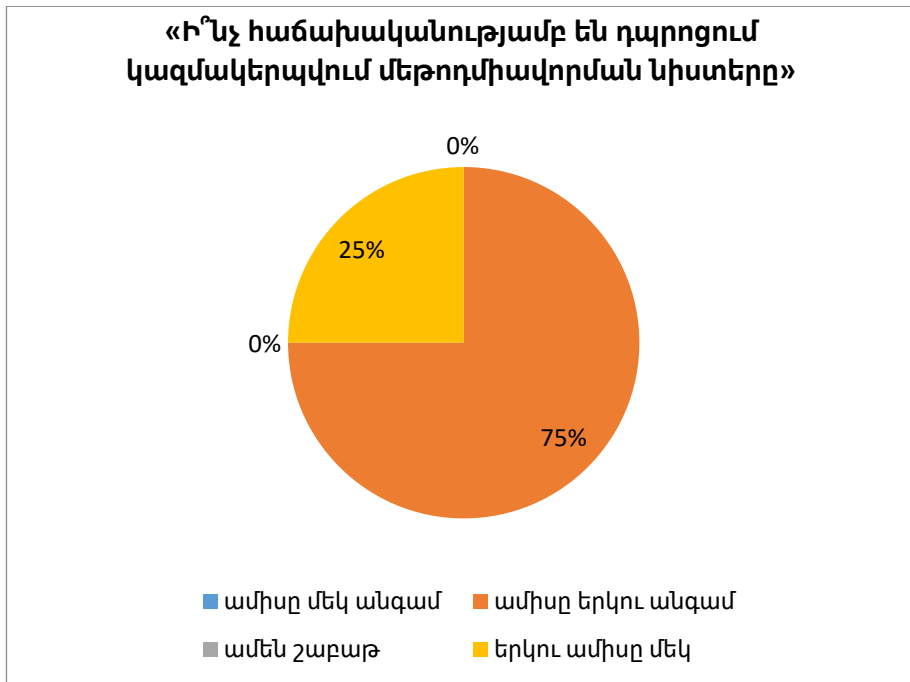
Հետազոտության ժամանակ կիրառել ենք գիտական հետազոտության մեթոդախմբի մեջ մտնող հարցման մեթոդը, մասնավորապես հարցաթերթիկային հարցումը, որը զրուցավարի (ինտերվյուեր) և հարցվողի (ռեսպոնդենտ) միջև ենթադրում է անմիջական առնչություն: Ըստ որում` հարցվողի պատասխանների գրանցումը կատարվում է կա՛մ զրուցավարի կողմից, կա՛մ սարքի միջոցով: Հարցնողը, ելնելով իրավիճակից, նախաձեռնողաբար պետք է հարցվողի հետ որոնի և գտնի հաղորդակցման եզրեր, մտովի կառուցի կամ վերակառուցի հարցման պլանը: Կենդանի, անմիջական հաղորդակցությունը հարցվողի հետ ստեղծում է հոգեհուզական մտերմիկ այն մթնոլորտը, որի շնորհիվ ստացվում է անհրաժեշտ

տեղեկությունը՝ որոշ դեպքերում ավելի հավաստի: Տեղեկատվության ստացման համար նպատակահարմար է կիրառել փորձագիտական հարցման և հարցաթերթիկների կիրառումը, որոնք մեզ թույլ կտան բացահայտելու և վերլուծելու երևույթի ամբողջական պատկերը: Որակական հետազոտությունների ընտրանքի ծավալը որոշելիս պետք է հաշվի առնել հետևյալ գործոնները՝ հետազոտության նպատակը, ընտրանք իրականացման իրատեսական լինելը:

Մեր հետազոտության համար՝ որպես մեթոդաբանական հիմք, ընդունել ենք հարցաթերթիկը: Այն՝ որպես որևէ երևույթի կամ օբյեկտի ուսումնասիրության մեթոդ, մարդուն շրջապատող միջավայրի թերևս ամենահին ու ամենատարածված ձևն է: Միաժամանակ հարցաթերթիկը իրավիճակը, իրողությունը ընկալելու ճանաչելու կարևոր և անհրաժեշտ նախապայմաններից մեկն է: Հարցաթերթիկը սովորական գրույցից տարբերվում է նրանով, որ իրականացվում է հաջորդականորեն՝ որոշակի ծրագրով և որոշակի նպատակով:

Հետազոտության առաջին հարցին՝ «Ի՞նչ հաճախականությամբ են դպրոցում կազմակերպվում մեթոդափափորման նիստերը», առաջադրել ենք պատասխանի հետևյալ տարբերակները.

- ա. ամիսը մեկ անգամ,
- բ. ամիսը երկու անգամ,
- գ. ամեն շաբաթ,
- դ. երկու ամիսը մեկ:

Տրամագիր 1.

Արդյունքները ցույց են տալիս, որ հարցվածների գերակշիռ մասի՝ 75 տոկոսի փաստամաբ ուսուցիչների մեթոդական աշխատանքը կազմակերպող գլխավոր կառույցի՝ առարկայական մեթոդիավորման հանդիպումներն իրականացվում են ամիսը երկու անգամ, 25 տոկոսը այդ աշխատանքների իրականացմանը մասնակցում է երկու ամիսը մեկ կտրվածքով: Ասել է թե՛ մեթոդիավորումների աշխատանքային գործունեությունն առավելապես կանոնակարգված բնույթ ունի և արդյունավետության տեսանկյունից անցկացվում է ամենամսյա ձևաչափով՝ բովանդակելով ուսումնական գործընթացի բոլոր փուլերին առնչվող հարցերն ու խնդիրները: Կարծում ենք՝ անպայմանորեն անհրաժեշտ է առարկայական մեթոդիավորման նիստերը կազմակերպել ամիսը առնվազն երկու անգամ՝ ներառելով նաև գործնական դասեր, առարկայական արտադասարանական միջոցառումներ, գիտագործնական համաժողովներ, մեթոդական փառատոներ և այլ միջոցառումներ:

Պետք է քայլեր ձեռնարկել առարկայական մեթոդիավորումների միավորված նիստեր անցկացնելու, որոնց քննարկումային բնույթը կնպաստի ուսումնական գործընթացի տարբեր խնդիրների վերհանմանն ու լուծման ուղիների առաջադրմանը:

Ուսուցիչների մեթոդական աշխատանքը մանկավարժական պարտադիր երևույթ է, որտեղ դպրոցի ղեկավարների և ուսուցիչների մանկավարժական համագոր-

ծակցությունն է դրսևորվում: Եթե այդ համագործակցությունը չկա, բացակայում է, ապա ուսուցիչը չի կարող որպես սոցիալական միջնորդ հանդես գալ երեխայի հետ փոխհարաբերությունների համակարգում, որտեղ յուրաքանչյուրը ստանձնում է տարբեր սոցիալական դերեր, փոխլրացնելով իրականացնում օբյեկտ-սուբյեկտային, սուբյեկտ-սուբյեկտային փոխհարաբերություններ:

Ուսուցիչներին ուղղված հաջորդ հարցին, թե «ովքե՞ր են մասնակցում մեթոդմիավորման աշխատանքներին» (ՀԱԸՑ 2), առաջադրել ենք այսպիսի տարբերակներ.

Ա) մեթոդական միավորման անդամները,

Բ) դպրոցի փոխտնօրենը և մեթոդմիավորման անդամները,

Գ) դպրոցի տնօրենն ու մեթոդմիավորման անդամները,

Դ) մեթոդմիավորման ոչ բոլոր անդամները:

Հարցվածներից ոչ ոք չի ընտրել չորրորդ տարբերակը: Բ տարբերակը ընտրել է 25 ուսուցիչ, գ տարբերակը՝ 10 ուսուցիչ, իսկ դ տարբերակը՝ 10 ուսուցիչ, ինչը նշանակում է, որ մեթոդմիավորման նիստերը հիմնականում վերահսկվում են փոխտնօրենի կողմից: Խրախուսելի է, որ մեթոդմիավորման բոլոր անդամները ամենայն պատասխանատվությամբ են մոտենում իրենց աշխատանքին և մասնակցում են մեթոդմիավորման բոլոր նիստերին և միջոցառումներին: Հարկ է նկատել, որ նման ցուցանիշներ ստացել ենք այն պարագայում, երբ բոլոր ուսուցիչներն են հստակորեն պատկերացնում մեթոդմիավորման գործառույթները:

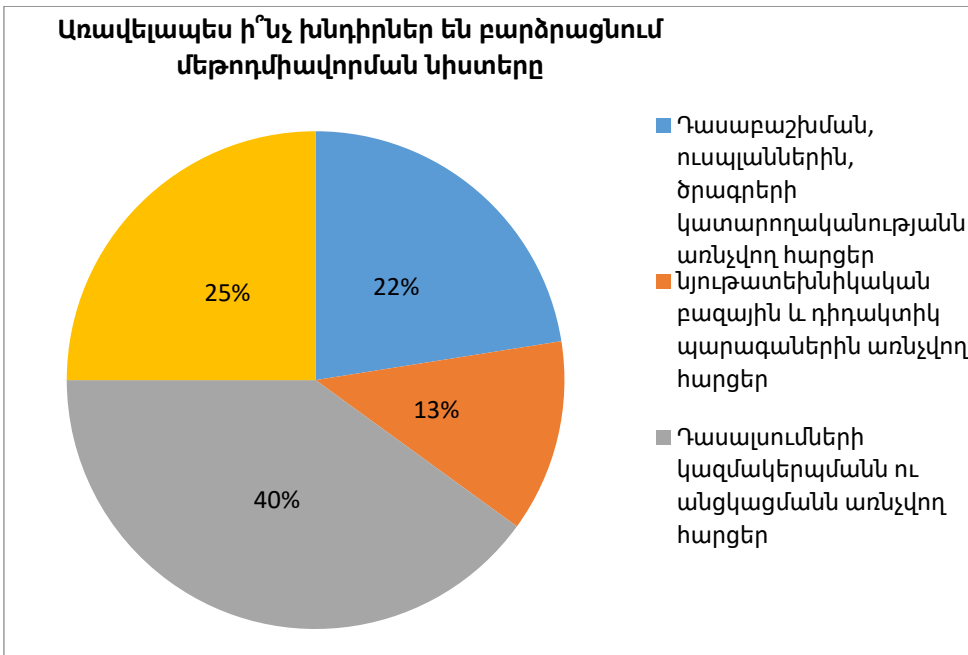
Հաջորդ հարցմանը՝ «առավելապես ի՞նչ խնդիրներ են բարձրացնում մեթոդմիավորման նիստերը» (ՀԱԸՑ 3), առաջադրել ենք պատասխանի հետևյալ տարբերակները.

Ա. Դասաբաշխման, ուսպլաններին, ծրագրերի կատարողականությանն առնչվող հարցեր,

Բ. նյութատեխնիկական բազային և դիդակտիկ պարագաներին առնչվող հարցեր,

Գ. Դասալսումների կազմակերպմանն ու անցկացմանն առնչվող հարցեր,

Դ. նախորդ ամսվա աշխատանքների ամփոփում:

Տրամագիր 2.

Ուսուցիչների 40-ի տոկոսի կարծիքով մեթոդափափոխման գործունեությունն առավելապես առնչվում է դասալսումներին, որոնց անցկացման ընթացքում քննարկվում են առարկայի տեսական ու դասավանդման, ուսուցիչների դասավանդման որակի և սովորողների գիտելիքների մակարդակի ուսումնասիրման ու ուսումնական գործընթացին առնչվող տարբեր խնդիրների բացահայտման, դրանց լուծման ուղիների առաջադրման հարցեր: 13 տոկոսը մեթոդափափոխման գործունեության հիմքում դնում է նյութատեխնիկական բազային ու դիդակտիկ պարագաներին առնչվող հարցերը: ուսուցիչների 25 տոկոսը մեթոդափափոխման աշխատանքը համարում է նախորդ ամսվա գործունեությանն առնչվող ամփոփիչ քննարկում: Ուսուցիչների 22 տոկոսը մեթոդափափոխման աշխատանքի բովանդակության հիմքում դնում է դասաբաշխմանը, ուսկլաններին, կատարողականին առնչվող հարցերը:

Ինչպես տեսնում ենք, հարցման արդյունքները բազմակողմանիորեն են բացահայտում մեթոդափափոխման իրականացրած գործառույթների շրջանակը, սակայն հարկ է նկատել, որ առաջադրված բոլոր տարբերակների ներառումը մեթոդափափոխման աշխատանքում կարևորվում է և առավելապես պիտի կախված լինի իրականացման ժամանակահատվածից: Արդյունավերտ կլինի նշված բոլոր բաղադրիչների կարևորումը ուսումնամեթոդական աշխատանքներում:

Չորրորդ հարցին, թե ով է ղեկավարում մեթոդափափոխման աշխատանքները (ՀԱԸՑ 4), առաջադրվել են հետևյալ տարբերակները.

Ա) մեթոդափափոխման նախագահը,

Բ) փոխտնօրենը,

Գ) ուսուցիչներից որևէ մեկը:

Հարցված ուսուցիչներից 25-ը փաստում են, որ մեթոդափափոխման աշխատանքները ղեկավարում է մեթոդափափոխման նախագահը: Ընդ որում, նրանք չեն բացառում տնօրենի կամ փոխտնօրենի մասնակցության գործոնը: 15 ուսուցիչ նշում է, որ մեթոդափափոխման աշխատանքներին մասնակցում և ղեկավարում է փոխտնօրենը:

Ա տարբերակն ընտրող ուսուցիչները քաջատեղյակ են մեթոդափափոխման նախագահի, իրականացրած դերի, գործառույթների մասին: Այս ուսուցիչները գիտեն, որ մեթոդափափոխման նախագահը կարող է իրենց օգնել ընկալել ուսումնական գործընթացում առաջ եկած խնդիրները և դրանց բավարարման համար անհրաժեշտ միջոցները, տրամադրել իրենց ընտանիքին անհրաժեշտ տեղեկատվություն, խորհրդատվություն, խթանել դպրոցի միջոցառումներին իրենց մասնակցությունը, ապահովել իրենց՝ ուսուցիչների մասնակցությունը կրթական ծրագրերի կազմման գործին և այլն: Այսինքն՝ մեթոդափափոխման նախագահը իրենց կարող է տրամադրել բազմատեսակ օգնություն: Հարցման մյուս պատասխանը շեշտադրում է փոխտնօրենի վերահսկողությունը դպրոցի մեթոդափափոխման աշխատանքներին, ինչը կարևորվում է ներդպրոցական վերահսկողության տիրություն: Այսպիսի գործընթացներում հիմնախնդիրները կարող են առանձնացվել, մեկնաբանվել, տարբերակվել, բավականաչափ համակարգվել ըստ առաջացման պատճառների, հետևանքների, հստակ սահմանազատվել, որը կնպաստի սովորողի անձի ձևավորման, սոցիալականացման, զարգացման հետ կապված դժվարությունների, հակասությունների, խնդիրների հաղթահարմանը, նպատակադրված բարեփոխումների ուղղվածության կարգավորմանը, իրականացման ակտիվացմանը, նորարարությունների խթանմանը: Այսինքն՝ դպրոցներում ղեկավարներից որևէ մեկի մասնակցությունը ուսումնամեթոդական աշխատանքին նպատակահարմար և լավ կլինի՝ կրի պարտադիր բնույթ:

Հինգերորդ հարցին՝ ինչպե՞ս էք գնահատում մեթոդափափոխման նախագահի գործունեությունը դպրոցի ուսումնական գործընթացի բարելավման առումով, առաջադրել ենք պատասխանի այսպիսի տարբերակներ:

Ա) *զերազանց,*

Բ) *լավ,*

Գ) *բավարար*

Դ) *դժվարանում եմ պատասխանել:*

Հարցվածներից 20 տոկոսն ընտրել է Ա տարբերակը: Մյուս ստացված տվյալները մտահոգիչ են այն առումով, որ ուսումնամեթոդական աշխատանքի արդյունավետ գործունեության բարձրացման խնդիր կա: Ուսուցիչների 57 տոկոսի կարծիքով մեթոդափափոխման գործունեության բարելավման խնդիր կա, քանի որ բացթողումները նկատի ունենալով են պատասխանի նման տարբերակ ընտրել: Առավել մտահոգիչ են մեթոդափափոխման գործունեությանը տրված բավարար և անորոշ գնահատումները: Այստեղ հարց է առաջանում՝ արդյոք ուսուցիչները լիարժեքորեն տեսնում են իրենց առջև ծառայած խնդիրները մեթոդափափոխման աշխատանքի շրջանակում, թե նրանց դուր չի գալիս անցկացման բնույթն ու ձևաչափը:

Այս առումով դպրոցի ղեկավարությունը պիտի հետևողական լինի, որ մեթոդափափոխման աշխատանքը ծառայի իր նպատակին, իր յուրաքանչյուր ուսուցիչ այն հստակ գիտակցումն ունենա, որ ինքը կարող է նպաստել դպրոցի առաջընթացին ու ուսումնական գործընթացի կատարելագործմանը:

Վեցերորդ հարցին՝ արդյո՞ք արդյունավետ էք համարում մեթոդափափոխման գործունեությունը, առաջադրվել է պատասխանի երեք տարբերակ՝

Ա) *այո,*

Բ) *ոչ,*

Գ) *դժվարանում եմ պատասխանել:*

Նշված հարցին ծնողների 57 տոկոսն ընտրել է Ա տարբերակը, 11 տոկոսն ընտրել է Բ տարբերակը, իսկ 12 տոկոսն ընտրել է Գ տարբերակը: Կարելի է ասել, որ

մեթոդափափոքման գործունեությունը ուսուցիչների կեսից ավելին գնահատում է արդյունավետ:

Տրամագիր 3.

Ա տարբերակը ընտրող ուսուցիչների կարծիքով մեթոդափափոքման աշխատանքը տալիս է ցանկալի արդյունք, իսկ երկրորդ տարբերակն ընտրած ուսուցիչները թերահավատորեն են վերաբերվում մեթոդափափոքման գործունեությանը: Մա խոսում է այն մասին, որ կան այնպիսի մանկավարժներ, որոնց մոտ մեթոդափափոքման գործունեությունը վստահություն և արժանահավատություն չի ներշնչում, և այս առումով դպրոցը անելիքներ ունի: Վերոնշյալ հարցին պատասխանների երրորդ տարբերակն ընտրած ուսուցիչները դժվարանում են հարցին հստակ պատասխան տալ, քանի որ մեկնաբանում են, որ միշտ չէ, երբ մեթոդափափոքման հետ համագործակցության մեջ են, և մասնագետները նույնպես չեն ապահովում այդ փոխադարձ կապը, ինչը պատճառ է դառնում մի շարք այլ՝ հավելյալ խնդիրների առաջացմանը: Այս դեպքում, իհարկե, շատ մեծ է ուսումնական հաստատության դերը: Վերջինս պիտի համագործակցության եզրեր դնի ուսուցչի և մեթոդափափոքման միջև, բոլոր ուսուցիչները սկզբունքորեն միասնական մոտեցում պիտի ցուցաբերեն դպրոցականի կրթության, դաստիարակության, առհասարակ սոցիալականացման գործընթացում ի հայտ եկող բազմաբնույթ խնդիրներին:

Ուսուցիչներին ուղղված հաջորդ հարցին՝ «Որքանո՞վ եք մեթոդափափոքման աշխատանքը նպաստում ուսումնական գործընթացի բարելավմանը» առաջադրվել ենք պատասխանի երեք տարբերակներ՝

Ա) լավ,

Բ) բավարար,

Գ) անբավարար:

Ուսուցիչների 67 տոկոսը լավ գնահատական է տվել մեթոդափափորման գործունեությանը, իսկ 28 տոկոսը՝ բավարար, ուսուցիչների 5 տոկոսը անբավարար է գնահատում մեթոդափափորման գործունեությունը ուսումնական գործընթացը բարելավելու առումով: Սա կարող է վկայել այն մասին, որ կան ուսուցիչներ, որոնք դեռևս ծանոթ չեն մեթոդափափորման գործառույթներին և նրա ծավալած գործունեությանը: Դա կարող է պատճառ լինել, որ ուսուցիչի և մեթոդափափորման միջև համագործակցության եզրեր չստեղծվեն: Սա կարող է նաև փաստել այն մասին, որ միգուցե այդ ուսուցիչները թերանում են իրենց գործունեության մեջ: Այս առումով պետք է միջոցներ ստեղծել ուսուցիչների վերապատրաստման, որակավորման բարձրացման, նրա կատարած աշխատանքի գնահատման ուղղությամբ: Միայն այդպես հնարավոր կլինի լրացնել առկա բացերը և ճիշտ լուծում տալ դպրոցականների ուսումնական գործընթացում առկա խնդիրներին:

Հաջորդ հարցին, թե մեթոդափափորման աշխատանքը արդյոք ներառում է ուսուցիչների վերապատրաստմանն առնչվող հարցեր, քննարկումներ: Հարցված ուսուցիչները այս հարցին պատասխանել են, որ նշված թեմայով հաճախ անցկացնում են խորհրդատվություն, քննարկում: Ստացել ենք այսպիսի հետաքրքիր պատկեր: Ուսուցիչների 84 տոկոսը փաստել է, որ մեթոդափափորումը հաճախակի է անդրադառնում ուսուցիչների վերապատրաստմանն առնչվող հարցերին, իսկ 16 տոկոսը տվել է բացասական պատասխան՝ հիմնավորելով, որ ուսուցիչների կատարելագործման, մասնագիտական զարգացմանն ուղղված քայլեր չեն տեսնում մեթոդափափորման աշխատանքում:

Որքան բազմազան լինեն մեթոդափափորման կողմից ուսուցիչների վերապատրաստմանն ուղղված ջանքերը, այնքան ավելի արդյունավետորեն կարող է այն հասնել իր առջև դրված խնդրի կամ խնդրի որևէ մասի լուծմանը:

Հաջորդ հարցին՝ ի՞նչ հանձնարարություններ են տրվում ուսուցիչներին մեթոդափափորումների աշխատանքի շրջանակում, առաջադրել ենք պատասխանի հետևյալ տարբերակները.

- Ա. ստուգիչ նյութերի, թեստերի կազմում,
- Բ. դիդակտիկ նյութերի պատրաստում,
- Գ. որոշակի թեմաներով հետազոտությունների անցկացում,
- Դ. արտադասարանական միջոցառումների կազմակերպում:

Ուշագրավ է, որ ուսուցիչների հետ աշխատելիս մեթոդափոփոխումը հիմնականում ուշադրությունը բևեռում է թեստերի, ստուգիչ նյութերի, պլանների, դիդակտիկ նյութերի պատրաստման վրա, արտադասարանական միջոցառումներին ու որոշակի թեմաներով հետազոտություններին շատ քիչ տեղ է տրվում: 46 տոկոսի կարծիքով ուսուցիչներին տրվում են դիդակտիկ նյութերի, 29 տոկոսի կարծիքով՝ ստուգիչ նյութերի, թեստերի կազմման հանձնարարություններ: Հարցման մյուս պատասխանները տվել է ուսուցիչների տասն տոկոսը:

Վերջին հարցին, մեթոդափոփոխումների աշխատանքում ինչի՞ն է կարևորություն տրվում, չենք առաջադրել պատասխանի տարբերակներ: Ուսուցիչները իրենք են նշել պատասխանները: Ստացել ենք այսպիսի պատկեր: Ուշագրավ է, որ մանկավարժները պատկերացնում և գնահատում են մեթոդափոփոխման դերն առաջին հերթին իրենց ինքնակրթության /45 տոկոս/, հմասնագիտական հմտությունների կատարելագործման առումով /16 տոկոս/: 29 տոկոսը մեթոդափոփոխման աշխատանքի կարևորությունը տեսնում է ուսումնական գործընթացում առաջացած խնդիրների լուծման առումով: 10 տոկոսը այդ կարևորությունը համարում է համագործակցային աշխատանքը:

Կատարված հարցման արդյունքները փաստում են, որ ուսուցիչների մեծ մասը գնահատում է մեթոդափոփոխման աշխատանքը՝ այն դիտարկելով որես ոչ միայն մասնագիտական հմտությունների կատարելագործման, այլև դպրոցին առնչվող բազմաթիվ խնդիրների լուծման առումով: Մանկավարժներից ոմանք թերահավատորեն են մոտենում մեթոդափոփոխման գործունեության արդյունավետությանը, սա նշանակում է, որ մեթոդափոփոխման աշխատանքը բարելավման կարիք ունի, ինչպես նաև ուսուցիչներին համալիր կերպով պիտի ներգրավի իր աշխատանքներում՝ հաշվի առնելով նրանք կարծիքներն ու տեսակետները:

Մեթոդափափոխումները աշխատանքի կազմակերպման ձևերը պետք է բխեն ուսումնական գործընթացի առանձնահատկություններից և խնդիրներից և չպետք է ձևական բնույթ կրեն: Դպրոցին առնչվող հարցերում մեթոդափափոխումը մեծ տեղ պիտի ասկացնի արտադասարանական աշխատանքներին և ուսուցիչների կողմից անցկացվող առանձին հետազոտական աշխատանքներին, որոնք առավել ցայտուն կբացահայտեն առկա խնդիրները՝ կանխորոշելով դրանց լուծման ուղիներ: Աշխատանքային պլանում պիտի առանձնացնել առանձին ուղղություններ և աշխատանք տանել ոչ միայն ընդհանուր, այլև մանկավարժական առանձին հարցերի շուրջ:

Սույն հետազոտության հիման վրա ներկայացնում ենք հետևյալ առաջարկությունները.

1. բացահայտել և համախմբել մասնագիտական զարգացման ծրագրերի արդյունքում հաջողության հասած ուսուցիչներին և տարածել նրանց փորձը,
2. ուսուցիչներին ցուցաբերվող մասնագիտական աջակցությունն առավել օգտակար դարձնելու համար բոլոր ուսուցիչների հետ չտանել միատեսակ աշխատանք,
3. իրականացնել ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման թեմատիկ դասընթացներ՝ հիմնվելով ուսուցիչների կարիքների ու մասնագիտական պատրաստվածության վրա,
4. վերապատրաստման դասընթացներից զատ՝ կիրառել մասնագիտական զարգացման դպրոցահեն ձևեր, օրինակ՝ այցելություններ այլ դպրոցներ, դասերի խմբային վերլուծություններ, փորձի փոխանակման քննարկումներ, բանավեճներ, կոնֆերանսներ,
5. սահմաներ դպրոցի կրթության բովանդակության ուղենիշներ՝ բոլոր առարկաների ուսուցումը նպատակաուղղելով դրանց իրագործմանը,
6. ուժեղացնել ուսուցիչների կարողությունները կրթության բովանդակության, դասապլանների մշակման առումով՝ հաշվի առնելով ուսուցման ժամանակակից մեթոդներն ու տեխնոլոգիաները,

7. կազմակերպել դպրոցականների հետ հաղորդակցվելու մշակույթին վերաբերող քննարկումներ,
8. կազմակերպել տեղեկատվական տեխնոլոգիաների՝ ուսաց լեզվի ուսումնական գործընթացում կիրառելուն առնչվող դասընթացներ, քննարկումներ,
9. ավելացնել արտադասարանական միջոցառումների թիվը,
10. զարկ տալ ուսումնական գործընթացում ի հայտ եկող տարբեր հարցերին առնչվող հետազոտությունների անցկացմանը,
11. մեթոդական աշխատանքը կառուցել մանկավարժական ծառայած խնդիրների շուրջ,
12. ավելացնել նպատակային փոխադարձ դասալսումների թիվը,
13. սկսնակ ուսուցիչների հետ տանել առանձին աշխատանք:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Հանգամանորեն ուսումնասիրելով հիմնախնդիրը՝ հանգեցինք հետևյալ եզրակացություններին:

1. Դպրոցի գործունեությունը հիմնված է ժողովրդավարության սկզբունքի վրա և նպատակաուղղված է սովորողի մտավոր, հոգևոր, ֆիզիկական և սոցիալական զարգացմանը, նրա անձի՝ որպես ապագա քաղաքացու ձևավորմանը, ինքնուրույն կյանքի և մասնագիտական կրթության կողմնորոշմանը:

2. Հանրակրթության ոլորտի առաջընթացի կարևոր նախապայման է բոլոր շահագրգիռ կողմերի արդյունավետ համագործակցությունը, ինչը կարող է ապահովվել միայն առավել թափանցիկ միջավայրում և բաց հաշվետվողականության պայմաններում:

3. Հանրակրթական դպրոցի կառավարումն արդյունավետ իրականացնելու համար կարևոր են կառավարման տեսությունների, սկզբունքների, գործառույթների, մեթոդների, ոճերի իմացություն և պրակտիկայում նպատակաուղղված կիրառում:

4. Հանրակրթական դպրոցում ուսումնական գործընթացի կազմակերպման գործում դպրոցի խորհրդակցական մարմին հանդիսացող մանկավարժական խորհուրդն իր իրավասությունների շրջանակում քննարկում, որոշումներ է կայացնում ուսումնադաստիարակչական գործընթացի կազմակերպմանը վերաբերվող բոլոր առանցքային հարցերի վերաբերյալ:

5. Մեթոդական միավորման գործունեությունն անհրաժեշտ է և կարևոր դեր ունի ուսումնական առարկաների դասավանդման մեթոդների կիրառման արդյունավետության, առանձին տեխնոլոգիաներին տիրապետելու, մանկավարժական գործունեության խթանման, ուսուցիչների մասնագիտական կոմպետենցիաների կատարելագործման համար:

6. Հանրակրթական դպրոցի տնօրենը՝ որպես ուսումնական գործընթացի կազմակերպիչ, իրականացնում է մի շարք գործառույթներ, որոնց նպատակային և ճշգրիտ իրականացմամբ է պայմանավորված դպրոցում ուսումնական գործընթացի հաջող ընթացքը:

7. Ուսումնական աշխատանքների գծով փոխտնօրենի գործունեությունը բավականին պատասխանատու է և կարևոր, քանի որ այն կապված է դպրոցի ուսումնական և մեթոդական աշխատանքների ճիշտ ու արդյունավետ կազմակերպման և վերահսկողության հետ:

8. Հանրակրթական դպրոցում ուսուցչի կողմից նորագույն մեթոդների և տեխնոլոգիաների կիրառությունը դասապրոցեսը դարձնում է առավել հետաքրքիր ու բազմաբովանդակ, սովորողների հետաքրքրություններին համապատասխան, և նպաստում սովորողների մոտ ստեղծագործական կարողությունների ձևավորմանը:

9. Ներդպրոցական վերահսկողությունը հանրակրթական դպրոցում ուսումնադաստիարակչական աշխատանքին զուգահեռ շարունակական գործընթաց է, որը հիմք է դառնում դպրոցում հետագա աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպման համար:

10. Ուսուցիչների ատեստավորումներն ու վերապատրաստումները կարևոր նշանակություն ունեն կրթության որակի վերահսկողության և գնահատման տեսանկյունից:

11. Դասալսումները ուսումնամեթոդական աշխատանքների վերահսկողության կարևոր ձև են, որոնք օգնում են վերահսկել կրթության որակը և տանել այն շարունակական բարելավման:

12. Ռուսաց լեզվի ուսուցչի ինովացիոն տիպը ենթադրում է մի շարք պահանջներ, որոնք անհրաժեշտ են ժամանակակից ուսուցչին:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. «Հայաստանի Հանրապետության պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության օրինակելի կանոնադրություն, Գլուխ 5, կետ 91 ՀՀ կառավարության 2017 թ. հուլիսի 6-ի N 801 որոշում:
2. Առաքելյան Մ., «Առարկայական մեթոդական միավորումների գործունեության հիմնական ուղղությունները արդի պայմաններում», Մանկավարժական միտք ամսագիր, Երևան, 2015, N 3:
3. Հանրակրթական դպրոցի տնօրենի ուղեցույց/ ՀՀ ԿԳՆ կազմ.՝ Գ. Մելիքյան, Ն. Մանուկյան, Վ. Սարգսյան.-Եր.: Կրթության ազգային ինստիտուտ, 2012, Պրակ IV.:
4. Միրզոյան Ա., Բեգջանյան Ռ., Մխեյան Գ., «Ներդպրոցական վերահսկողության պլանավորում և իրականացում», Երևան, 2014:
5. Л. П. Крившенко, Педагогика: учеб. /Л. П. Крившенко и др., подред., М., Проспект, 2009.
6. Шамова Т. И., Управление образовательными системами: Учеб. Пососбие для студ. высш. пед. учеб. Заведений /Т. И. Шамова, Т. М. Давыденко, Г. Н. Шибанова, Подред. Т. И. Шамовой, М., Издательский центр, "Академия", 2002.